

Negentig jaar 'Verheffing van het volk'

Volksuniversiteit Amsterdam jubileert

Van onze stadsredactie

De Volksuniversiteit Amsterdam is de eerste en oudste van Nederland. Oprichting in 1913 viert zij dit jaar het negentigjarig bestaan op 30 augustus. De Open Dag die tussen 10.00 en 16.00 uur plaatsheeft, geeft zoals elk jaar een overzicht van het aanbod van de Volksuniversiteit Amsterdam. Daarnaast is er, speciaal voor deze ene dag, een tentoonstelling te zien over negentig jaar 'verheffing van het volk'.

Volwassenen van 18 tot 80 jaar kunnen onderwijs volgen aan de Volksuniversiteiten, waarvan er ruim honderd in Nederland zijn. Ruim tienduizend cursisten per jaar volgen een studie. „Tussen de 180 en 185 duizend euro subsidie - dat is tien tot elf procent van de omzet - ontvangen we van de gemeente Amsterdam. Dat geld willen we graag behouden, want de Volksuniversiteit is een belangrijke voorziening voor volwasseneneducatie”, zegt Lidewij Verheggen, directeur van de Volksuniversiteit.

Voorals mensen rond de 35 jaar en vijftigplussers nemen deel aan de cursussen, lezingen, excursies en workshops. Met name vrouwen zijn goed vertegenwoordigd. Tweederde van de cursisten is vrouw. „Dat was vanaf het begin al zo”, vertelt Jacob Dijkstra, coördinator van de Open Dag.

„De vrouwenliteratuur bevestigde waar vrouwen mee bezig waren en daardoor gingen ze buiten de deur kijken. De Volksuniversiteiten werden ook door vrouwen leidinggegeven. Van 1913 tot 1951 was mejuffrouw Mr. De Boer directeur in Amsterdam. Haar functie werd toen 'secretaresse' genoemd.”

Een groep notabelen onder leiding van Steinmetz heeft de Volksuniversiteit vormgegeven. De naam 'universiteit' verwees naar Universitas, het geheel van studiën, en 'volks' betekende voor iedereen. „De doelstelling van de bevolgen oprichter Steinmetz is de verheffing van de arbeidersklasse”, aldus Dijkstra. In het begin werden er vooral lezingen gegeven over klassieke kunsten en wetenschap. Dijkstra: „Na tien, twintig jaar kwam hier ook persoonlijke ontwikkeling bij. De 'verheffing' - van professor tot fabrieksarbeider - is niet in die mate die Steinmetz voor ogen had geklukt.”

Nog steeds biedt de Volksuniversiteit een 'samenhangend geheel' van cursussen. Verheggen: „Iedereen, onafhankelijk van niveau en vooropleiding, kan meedoen. Het leuke is ook dat er allerlei verschillende mensen in de klas zitten.”

Het programma-aanbod is verdeeld in Algemene Kennis, Talen en Creativiteit. Voor de

Doe-Zelf School doet de Volksuniversiteit de inschrijving. Zij staan ook in de studiegids. „In het cursusaanbod wordt op de actualiteit ingespeeld. Volgend seizoen kunnen we weer andere cursussen aanbieden”, zegt Verheggen. „De talen blijven wel altijd.” Dijkstra: „Eén van onze grote krachten is dat deze flexibiliteit mogelijk is.”

De Volksuniversiteit leidt niet op voor een erkend diploma in het regulier onderwijs. „Het is non-formele educatie waar mensen zich op allerlei terreinen kunnen scholen”, vertelt Verheggen. Dijkstra: „We pretenderen niet dat een deelnemer alles weet na een cursus. Het is de kapstok om zelf een genuanceerde mening te vormen.”

Nederlands aan anderstaligen is wel tot examenniveau te volgen. „Het grote aantal nationaliteiten, meer dan tachtig, is een weerspiegeling van de bevolking. Amsterdam is altijd al een internationale stad geweest”, meent Verheggen.

„Het huidige pand aan de Rapenburgerstraat is het eerste gebouw dat eigendom is van de Volksuniversiteit”, zegt Verheggen. „Het pand, waar voor 1995 de modeacademie was gevestigd, heeft bovendien een eigen lezingenzaal. Daarvoor zat de stichting op diverse plaatsen in de stad. Nu worden nog steeds

lokalen in de stad gehuurd, omdat niet alle cursussen hier kunnen worden gegeven.”

In de eendaagse tentoonstelling is er veel aandacht voor grafische vormgeving. Samensteller van de kleine expositie, Jacob Dijkstra, heeft uit het Gemeentearchief materialen van de Volksuniversiteit mogen lenen: „Affiche uit diverse jaren zijn te zien. Dat is ontzettend mooi materiaal. Het nieuwe affiche hebben we laten ontwerpen door Lex Reitsma. Hij heeft vorig jaar de Werkmanprijs gekregen.”

De periode voor de Eerste Wereldoorlog en het 25-jarig jubileum krijgen veel aandacht. In vier grote vitrinetafels liggen foto's, brieven, pamfletten en andere documenten, zoals het originele ontwerp van het affiche van oud-docent Huib Luns uit 1929. Minerva, de godin van de wetenschap, is afgebeeld als het boegbeeld van het schip de Volksuniversiteit. Dijkstra: „Een godin zullen we nu niet meer gebruiken. Destijds werd er meer naar de hogere wetenschap toegewerkt, tegenwoordig is het aanbod breder en naar ieders gading.”

Volksuniversiteit Amsterdam, Rapenburgerstraat 73, tel. 6261626.
www.volksuniversiteitamsterdam.nl